

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

І.С. Бондаренко

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛІНГІСТИКА

підготовки магістрів
денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма **Філологія (Українська мова та література)**

спеціалізації 035.01 Філологія («Українська мова та література»)
спеціальності 035 Філологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ

Меркулова Оксана Володимирівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови

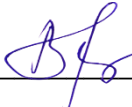
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від «22» серпня 2025 р.
Завідувач кафедри української мови

Погоджено

Гарант освітньо-професійної
програми

 Раїса ХРИСТІАНІНОВА

 Валентина НІКОЛАЄНКО

2025 рік

Зв'язок із викладачем

E-mail: gorytsvit1977@gmail.com

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=17191>

Телефон: +380671609874

Інші засоби зв'язку: Viber, WhatsApp – на вказаному мобільному номері

Кафедра: української мови, ауд. 237

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціолінгвістика: історія, теорія, практика» є ознайомлення магістрантів з основними поняттями, проблематикою й методами соціолінгвістики як інтердисциплінарної науки, котра вивчає мову крізь призму соціального, її функції, пов'язані з суспільством та його розвитком, способи й засоби впливу соціальних чинників на мову, види мовних контактів, а також роль мови в житті різних формацій суспільства й мовну політику держав.

Пререквізити: курси «Сучасна українська мова» (розділи «Лексикологія», «Фразеологія»), «Стилістика української мови», «Історія української й зарубіжної літератури».

Кореквізити: «Актуальні проблеми сучасної філології».

Постреквізити: ваша подальша професійна діяльність як філологів.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	ВИБІРКОВА	
Семестр	3-й	-
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	-
Семінарські / Практичні	12 год.	-
Самостійна робота	66 год.	-
Консультації	ОЧНО: щосереди з 11.00 до 16.00, ауд. 237 (другий корпус) У режимі онлайн – за номером телефону в зазначених на початку месенджерів	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	

Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=17191

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
ЗК-7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-9 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК-11 Здатність проведення досліджень на належному рівні. СК-4 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів. СК-6 Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань. СК-8 Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату. ПРН-3 Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі. ПРН-5 Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня. ПРН-9 Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні	Пояснювально-ілюстративний (бесіда, презентації) Метод проблемного викладення матеріалу (навчальна дискусія) Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом) Дослідницький (робота з фактичним матеріалом) Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм) Практичні методи (вправи)	Оцінювання відбувається за накопичувальною системою балів, які ви можете отримати тільки в разі роботи як на практичному занятті, так і в ході виконання завдань для самостійної роботи

поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації. ПРН-11 Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних. ПРН-15 Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу. ПРН-16 Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.		

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Соціолінгвістика як наука: мета, завдання. Інтердисциплінарний характер соціолінгвістики. Предмет і завдання соціолінгвістики. Зв'язок соціолінгвістики з іншими науками. Різні визначення соціолінгвістики – різні акценти. Макро- та мікросоціолінгвістика.

Тема 2. Історія соціолінгвістики. Перші спроби соціолінгвістичних досліджень у XVII-XIX століттях, здійснювані в межах інших напрямів мовознавства. Причини виокремлення соціолінгвістики у XX столітті. Спільне й відмінне в американських та європейських соціолінгвістичних наукових студіях XX століття. Соціолінгвістика в Україні: історія становлення. Фрагментарний характер українських соціолінгвістичних розвідок за радянської доби. Виформування школи соціолінгвістів наприкінці XX століття: основні етапи й дослідження.

Методи соціолінгвістичних досліджень. Метод спостереження, опитування, анкетування. Загальнонауковий метод аналізу письмових джерел. Статистичний метод соціолінгвістики: особливості застосування. Метод моделювання мовної поведінки індивіда, процесів мовного розвитку країн та окремих регіонів як підвалина прогнозування в соціолінгвістиці.

Тема 3. Мовний код. Перемикання мовних кодів. Мовна спільнота: визначення, сфера охоплення. Мовний код як засіб спілкування – мова, її діалекти, жаргон, стилістичні різновиди мов. Субкод як форма існування мови, реєстр певної мови. “Функційна доповнюваність” кодів. Чинники, які впливають на здатність до перемикання мовних кодів. Змушування мовних кодів. Мовні контакти. Диглосія. Білінгвізм. Полілінгвізм. Зовнішні й

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни СОЦІОЛІНГВІСТИКА

внутрішні чинники контактування мов. Поняття про мовний союз. Субстрат. Адстрат. Суперстрат. Інтерстрат. Конвергенція мов, її відмінність від асиміляції мов. Поняття про мовну ситуацію. Відмінність між диглосією та білінгвізмом. Багатомовність як соціолінгвальний феномен.

Тема 4. Соціальна диференціація мови. Підхід до вивчення мови різних соціальних прошарків та груп у Європі, США та СРСР як чинник неоднакового ступеня дослідженості питання. Основні класифікації соціальних різновидів мови. Арго, жаргон, сленг: проблема розрізнення. Причини сплутування цих понять у соціолінгвістиці ХХ століття. Критерії їх розрізнення в українському та європейському мовознавстві. Функціонування арго, жаргону, сленгу в сучасному світі.

Тема 5. Теорія мовленнєвих актів. Філософське підґрунтя ТМА. Трьохрівнева система мовленнєвого акту. Локуція. Ілокуція. Перлокуція. Перформативний мовленнєвий акт. Пропозиційний мовленнєвий акт.

Тема 6. Гендерна соціолінгвістика. Передумови виникнення напряму. Проблеми термінологічного апарату. Основні тенденції наукових досліджень мови чоловіків та жінок в Україні та за її межами.

Тема 7. Еколінгвістика: проблематика досліджень. Становлення напряму. Проблема терміна назви напряму. Макро- та мікроеколінгвістика. Основні напрями еколінгвістичних студій.

Тема 8. Мовна політика в Україні: застосовність світових практик. Мовна ситуація. Особливості тлумачення терміна «мовна політика». Мовне законодавство. Імплементация європейського мовного законодавства в українську законодавчу палітру. Дискусії про міноритарні мови та спекуляції на цій темі. Перелік «загрозених» мов в Україні та їх статус.

Тема 9. Мова політики: особливості досліджень у Європі та США. Дослідження мови президентських виборчих кампаній: історія. Вивчення мови політичних ток-шоу. Характеристика застосування мовленнєвих засобів впливу на різні соціальні верстви та групи.

Тема 10. Мова політики в дзеркалі українських соціолінгвістичних студій. Стан дослідження мови українського політикуму з 1991 по 2021 р. Особливості вивчення мови виборчих кампаній. Мовленнєві технології президентської виборчої кампанії 2019 року: традиційне й нове.

Тема 11. Актуальні проблеми соціолінгвістики. Лінгвістика віку. Соціофонетика. Соціолінгвістика й корпусна лінгвістика: спроби поєднання. Статус мов меншин. Ідентичність і соціолінгвістична теорія та методи, ідентичність у мікро- та макросоціолінгвістиці. Мова соціальних груп в Україні. Мова історичних подій. Вивчення мовної ситуації в різних регіонах України. Мова інтернет-спільнот. Мовне планування.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	Щотижня
1	2	3	-	5
Лекція 1	Соціолінгвістика як наука: мета, завдання План 1. Предмет і завдання соціолінгвістики. Зв'язок соціолінгвістики з іншими науками. 2. Різні визначення соціолінгвістики – різні акценти.	2		Тиждень 1

	3. Макро- та мікросоціолінгвістика.			
Лекція 2	Історія соціолінгвістики. Методи соціолінгвістичних досліджень План 1. Перші спроби соціолінгвістичних досліджень у XVII-XIX століттях, здійснювані в межах інших напрямів мовознавства; 2. Причини виокремлення соціолінгвістики у XX столітті; 3. Спільне й відмінне в американських та європейських соціолінгвістичних наукових студіях XX століття. 4. Соціолінгвістика в Україні: історія становлення. Фрагментарний характер українських соціолінгвістичних розвідок за радянської доби. 5. Виформування школи соціолінгвістів наприкінці XX століття: основні етапи й дослідження. 6. Метод спостереження, опитування, анкетування. Загальнонауковий метод аналізу письмових джерел. Статистичний метод соціолінгвістики: особливості застосування. Метод моделювання мовної поведінки індивіда, процесів мовного розвитку країн та окремих регіонів як підвалина прогнозування в соціолінгвістиці.	2		Тиждень 2
Лекції 3-4	Мовні коди. Мовні контакти План Мовна спільнота: визначення, сфера охоплення. Мовний код як засіб спілкування – мова, її діалекти, жаргон, стилістичні різновиди мов. Субкод як форма існування мови, реєстр певної мови. “Функційна доповнюваність” кодів. Чинники, які впливають на здатність до перемикавання мовних кодів. Змішування мовних кодів. Мовні контакти. Диглосія. Білінгвізм. Полілінгвізм. Зовнішні й внутрішні чинники контактування мов. Поняття про мовний союз. Субстрат. Адстрат. Суперстрат. Інтерстрат. Конвергенція мов, її відмінність від асиміляції мов. Поняття про мовну ситуацію. Відмінність між диглосією та білінгвізмом. Багатомовність як соціолінгвальний феномен.	4		Тиждень 3-4

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Практичне завдання №1	Методи соціолінгвістики. Мовний код План 1. Приклади застосування соціолінгвістичних методів 2. Функційна доповнюваність кодів. 3. Чинники, які впливають на здатність до перемикавання мовних кодів. Змішування мовних кодів. 4. Мовні контакти. Диглосія. Білінгвізм. Полілінгвізм. 5. Зовнішні й внутрішні чинники контактування мов. 6. Поняття про мовний союз. Субстрат. Адстрат. Суперстрат. Інтерстрат. Завдання Проведення польового експерименту та його аналіз	2		Тиждень 5
Самостійна робота	Проведення польового експерименту та його аналіз	12		
Лекція 5	Гендерна соціолінгвістика. 1. Передумови виникнення напрямку. Проблеми термінологічного апарату. 2. Основні тенденції наукових досліджень мови чоловіків та жінок в Україні та за її межами.	2		Тиждень 6
Лекція 6	Еколінгвістика 1. Становлення напрямку. 2. Проблема терміна назви напрямку. 3. Макро- та мікроеколінгвістика. 4. Основні напрями еколінгвістичних студій.	2		Тиждень 7
Практичне заняття 2	Теорія мовленнєвих актів 1. Філософське підґрунтя ТМА. 2. Трьохрівнева система мовленнєвого акту. Локуція. Ілокуція. Перлокуція. 3. Перформативний мовленнєвий акт. 4. Пропозиційний мовленнєвий акт. Завдання Моделювання мовленнєвих актів	2		Тиждень 8
Самостійна робота	Проведення польового експерименту «Мовленнєві акти мешканців Запоріжжя (або іншого населеного пункту, де перебуваєте)» та його аналіз	22		
Практичні заняття 3-4	Мовна політика в Україні: застосовність світових практик. План Мовна ситуація. Особливості тлумачення терміна «мовна політика». Мовне законодавство. Імплементация європейського мовного законодавства в українську законодавчу палітру.	4		Тиждень 9

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
СОЦІОЛІНГВІСТИКА

	Дискусії про міноритарні мови та спекуляції на цій темі. Перелік «загрожених» мов в Україні та їх статус.			
Самостійна робота	Проведення польового експерименту «Мовна ситуація в Запорізькій області»	12		
Практичні заняття 5-6	Мова політики План 1. Дослідження мови президентських виборчих кампаній: історія. 2. Вивчення мови політичних ток-шоу. 3. Характеристика застосування мовленнєвих засобів впливу на різні соціальні верстви та групи. 4. Стан дослідження мови українського політикуму з 1991 по 2021 р. 5. Особливості вивчення мови виборчих кампаній. 6. Мовленнєві технології президентської виборчої кампанії 2019 року: традиційне й нове.	4		<i>Тиждень 10-12</i>
Самостійна робота	Підготовка доповідей з обраної тематики	20		

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Практичне заняття 1	Методи соціолінгвістики. Мовний код План 1. Приклади застосування соціолінгвістичних методів 2. Функційна доповнюваність кодів. 3. Чинники, які впливають на здатність до перемикання мовних кодів. Змішування мовних кодів. 4. Мовні контакти. Диглосія. Білінгвізм. Полілінгвізм. 5. Зовнішні й внутрішні чинники контактування мов.	Завдання Проведення польового експерименту та його аналіз Тестування в системі Moodle	8 – думки викладені ґрунтовно, логічно, послідовно, грамотно, аргументація чітка; 6-7 – думки викладені повно, логічно, послідовно, допущені окремі незначні неточності;	8 2

	6. Поняття про мовний союз. Субстрат. Адстрат. Суперстрат. Інтерстрат.		аргументація чітка; 4-5 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; аргументація слабка; 2-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; аргументація дуже слабка; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; аргументації немає	
Практичн є заняття 2	Теорія мовленнєвих актів 1. Філософське підґрунтя ТМА. 2. Трьохрівнева система мовленнєвого акту. Локуція. Ілокуція. Перлокуція. 3. Перформативний мовленнєвий акт. 4. Пропозиційний мовленнєвий акт.	Завдання Моделювання мовленнєвих актів Тестування в системі Moodle	8 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, ґрамотно, аргументація чітка; 6-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; аргументація чітка;	8 2

			4-5 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; аргументація слабка; 2-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; аргументація дуже слабка; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; аргументації немає	
Практичні заняття 3-4	Мовна політика в Україні: застосовність світових практик План 1. Мовна ситуація. 2. Особливості тлумачення терміна «мовна політика». 3. Мовне законодавство. Імплементация європейського мовного законодавства в українську законодавчу палітру. 4. Дискусії про міноритарні мови та спекуляції на цій темі. 5. Перелік «загрожених» мов в Україні та їх статус.	Завдання Підготовка та обговорення доповідей Тестування в системі Moodle	8 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, ґрамотно, аргументація чітка; 6-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; аргументація чітка; 4-5 – думки викладені не	8 2

			зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; аргументація слабка; 2-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; аргументація дуже слабка; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; аргументації немає	
Практичні заняття 5-6	Мова політики План 1. Дослідження мови президентських виборчих кампаній: історія. 2. Вивчення мови політичних ток-шоу. 3. Характеристика застосування мовленнєвих засобів впливу на різні соціальні верстви та групи. 4. Стан дослідження мови українського політикуму з 1991 по 2021 р. 5. Особливості вивчення мови виборчих кампаній. 6. Мовленнєві технології президентської виборчої кампанії 2019 року: традиційне й нове.	Завдання Підготовка та обговорення доповідей Тестування в системі Moodle	8 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно, аргументація чітка; 6-7 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; аргументація чітка; 4-5 – думки викладені не зовсім послідовно,	8 2

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

СОЦІОЛІНГВІСТИКА

			допущено чимало неточностей; аргументація слабка; 2-3 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; аргументація дуже слабка; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; аргументації немає	
РАЗОМ				60
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	ЗАЛІК	Підготовка дослідницького проєкту в групах	Критерії: 37-40 – проєкт підготовлений ретельно, командна робота злагоджена, ґрунтовно пояснені всі деталі й результати виконання; 31-36 – проєкт підготовлений ретельно, командна робота злагоджена, ґрунтовно пояснені всі деталі й результати виконання, проте є окремі огріхи;	40

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
СОЦІОЛІНГВІСТИКА

			24-30 – проєкт підготовлений із неточностями, командна робота нерівномірна; 19-23 – проєкт підготовлений із численними неточностями, командна робота нерівномірна 0-18 – допущено багато неточностей у виконанні проєкту та їх поясненні.	

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)	3 (задовільно)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Основні джерела

1. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник. Донецьк : ТОВ "Юго-Восток Лтд", 2007. 360 с.
2. Кулик Б.М. Мовна політика в багатомовних країнах. Закордонний досвід та його придатність для України. Київ : Дух і Літера, 2021. 312 с.
3. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 243 с.
4. Мацюк Г. Прикладна соціолінгвістика. Питання мовної політики. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 212 с.
5. Мовна політика і мовне планування. Енциклопедичний словник / відп. ред. Б. М. Ажнюк; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Київ: Академперіодика, 2024. 464 с.
6. Мова в суспільстві: семантика, синтактика, прагматика / за ред. Г. Мацюк, І. Митник, О. Новикової. Варшава–Львів–Мюнхен: Wydawnictwo KLU : Lublin, 2019.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Рекомендована література

1. Ажнюк Б. М. Уроки двомовності: Ірландія. *Державність української мови і мовний досвід світу*. Київ, 2000. С. 13–20.
2. Больман І. Мовні війни в Європі / пер. з франц. Київ, 2007. 280 с.
3. Бутковська О. Структурно-семантичні особливості термінів соціолінгвістики в українській, польській та англійській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство». Львів, 2016. 20 с.
4. Губенко Д. Сучасна мовна політика Балтійських держав. *Державність української мови і мовний досвід світу*. Київ, 2000. С. 30–52.
5. Дзябло Ю. М. Семантична структура термінологічного поля «мовна політика» в українській та японській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17. Львів, 2015. 20 с.
6. Лазаренко Л. Досвід мовних політик світу й українська перспектива. *Українська мова*. 2002. № 4. С. 3–22.
7. Марусик Т. Правові аспекти мовної політики Франції. *Державність української мови і мовний досвід світу*. Київ, 2000. С. 37–42.
8. Мацюк Г. Вплив ідеології на мову, мовознавство і мовознавців: штрихи до образу українського суспільства першої третини ХХ століття. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. 2018. № 6. Warszawa. S. 199-216.
9. Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики: Соціологічний напрям у мовознавстві : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 432 с.
10. Мова і війна: динаміка мовної системи і мовна політика. Монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2024. 616 с.
11. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. Київ, 2006. 716 с.
12. Block D. Social Class in Applied Linguistics. Routledge, 2014. 201 p.
13. Edwards J. Sociolinguistics: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2013. 270 p.
14. European Francophonie: The Social, Political and Cultural History of an International Prestige Language / Rjéoutski V. et al (editors). Peter Lang, 2014. 498 p.
15. García O., Flores N., Spotti M. (eds.) The Oxford Handbook of Language and Society. Oxford University Press, 2016. 584 p.
16. Hudson R.A. Sociolinguistics. 2nd edition. Cambridge University Press, 1996. 279 p.
17. Kamusella T. The Szlonzoks and their Language: Between Germany, Poland and Szlonzokian Nationalism. Florence: Istituto Universitario Europeo, 2003. 52 p.
18. Kristiansen Gitte, Dirven René (Editors). Cognitive Sociolinguistics: Language Variation, Cultural Models, Social Systems. Mouton de Gruyter, 2008. 545 p.
19. Labov W. Language in the Inner City: Studies in the Black English Vernacular. University of Pennsylvania Press, 2021 (1972). 418 p.
20. Laugesen Amanda, Gehrmann Richard. Communication, Interpreting And Language In Wartime: Historical And Contemporary Perspectives. Palgrave Macmillan, 2020. 274 p.
21. Laury Ritva, Etelämäki Marja, Couper-Kuhlen Elizabeth (eds). Linking Clauses and Actions in Social Interaction. Helsinki: Finnish Literature Society, 2017. 243 p.
22. Lee Jerry Won. The Politics of Translingualism: After Englishes. Routledge, 2018. 179 p.
23. Levon Erez, Mendes Ronald Beline (eds.) Language, Sexuality, and Power: Studies in Intersectional Sociolinguistics. Oxford University Press, 2017. 257 p.

24. Lindfors J.W. Children's Language: Connecting Reading, Writing, and Talk. Teachers College Press, 2008. 144 p.
25. Livia Anna, Kira Hall (Editors). Queerly Phrased: Language, Gender, and Sexuality. Oxford University Press. 1997. 460 p.
26. Maurais Jacques, Morris Michael A. Languages in a globalising world. Cambridge University Press, 2004. 345 p.
27. McCreary Barry. Languages of the Night: Minor Languages and the Literary Imagination in Twentieth-Century Ireland and Europe. Yale University Press, 2015. 177 p.
28. McElhinny Bonnie S. (Editor). Words, Worlds, and Material Girls: Language, Gender, Globalization. Mouton de Gruyter, 2007. 454 p.
29. McKenzie Robert M. The Social Psychology of English as a Global Language: Attitudes, Awareness and Identity in the Japanese Context. Springer, 2010. 210 p.
30. Moore E. Sociolinguistic Style: A Multidimensional Resource for Shared Identity Creation. The Canadian Journal of Linguistics 49 (3/4) 2004. 23 p.
31. Mukherjee S. The Languages of Religion: Exploring the Politics of the Sacred. Routledge, 2020. 257 p.
32. Murphy B. Corpus and Sociolinguistics. Amsterdam / Philadelphia: Benjamins, 2010. 231 p.
33. Pearson Casanave Christine. Writing Games: Multicultural Case Studies of Academic Literacy Practices in Higher Education. Routledge, 2002. 316 p.
34. Percy Carol, Davidson Mary Catherine (eds.) The Languages of Nation: Attitudes and Norms. Multilingual Matters, 2012. 312 p.
35. Richardson Kay. Television Dramatic Dialogue: A Sociolinguistic Study. Oxford University Press, 2010. 255 p.
36. Romaine Suzanne. Socio-historical linguistics: its status and methodology. Cambridge University Press, 1982. XII, 315 p.
37. Rubinstein Ariel. Economics and Language, Five Essays. Cambridge University Press, 2004. VIII, 128 p.
38. Sociolinguistics – Interdisciplinary Perspectives / Jiang Xiaoming (editor). InTech, 2017. 146 p.
39. Sociolinguistics of Identity / Omoniyi T., White G. (ed.) London, New York: Continuum, 2006. 239 p.
40. Whynot Lori A. Understanding International Sign: A Sociolinguistic Study. Gallaudet University Press, 2017. 369 p.
41. Williams Colin H. Linguistic Minorities in Democratic Context. Palgrave Macmillan, 2008. XII, 440 p.

Інформаційні ресурси

1. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ратифікована ЗУ № 475/97-ВР від 17.07.97). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Національна комісія зі стандартів державної мови. URL : <https://mova.gov.ua/>
4. Портал мовної політики. URL : <https://language-policy.info/>

7. Регуляції й політики курсу

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Відвідування лекційних занять є важливим у вивченні цього курсу. Теми пропущених лекційних занять мають бути опрацьовані самостійно та подані для перевірки у вигляді невеликого конспекта протягом 2-х тижнів після пропуску.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Пропущені практичні заняття потрібно відпрацювати на консультації протягом двох тижнів після пропуску.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання смартфонів, планшетів та інших девайсів під час лекційних та практичних занять дозволено виключно з навчальною метою з дозволу викладача (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів підсумкового контролю (виконання письмового теоретичного завдання, тестів) використання девайсів заборонено.

Політика академічної доброчесності. Виконання усіх практичних завдань має бути самостійним. Якщо кілька осіб подадуть на перевірку ідентично виконані завдання, такі завдання нікому зараховані не будуть, незалежно від того, хто виконував і хто списував. Відповіді на теоретичні питання можуть бути підкріплені цитатами відомих учених із обов'язковим покликанням на ті праці, цитату з яких студент використав. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають відповідального ставлення до вибору джерел. Покликання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимими. Рекомендована база даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти. Підтверджені сертифікатом виступи на конференціях, круглих столах з тематики, дотичної до проблематики цього курсу, будуть оцінені в 10 балів, які буде додано до суми балів, отриманих студентом протягом вивчення курсу.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://lnk.ua/9MVwgEpVz>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYNg6GpVZ>.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <https://sites.znu.edu.ua/child-advance/>.